

Terve 3: Terveystä tutkimassa

Luku 5: Terveys- ja sosiaali-
palveluiden kehitys Suomessa

Terveyden- ja sosiaalihuollon historiaa (1/4)

- terveydestä huolehtiminen ja sairaiden sekä vaivaisten hoito olivat pääosin ihmisen itsensä sekä perheen ja suvun varassa keskiajalta 1800-luvun lopulle asti
- sairauksien ja köyhien hoito kuului osaksi myös kirkon tehtäviin
- julkisen terveydenhuollon katsotaan syntyneen piiri-lääkärijärjestelmän ja lääninsairaaloiden perustamisesta 1700-luvulla
- julkinen terveydenhuolto oli kuitenkin pitkään hyvin kehittymätöntä:
 - esim. 1800-luvun alussa lääkäreitä oli vain parikymmentä ja **välskäreitä** eli tuon ajan kirurgeja hieman enemmän

Terveyden- ja sosiaalihuollon historiaa (2/4)

- tieteelliseen tutkimukseen perustuva lääketiede tuotiin Suomeen 1800-luvulla:
 - uusia käytäntöjä, kuten lehmärokoon perustunut isorokkorokotus, otettiin käyttöön nopeasti
 - vaikka lääketieteen opetus laajeni ja sairaaloita perustettiin lisää, etenkin maaseudulla oli pitkään lääkäripulaa
- ensimmäiset terveyspoliittiset ohjelmat 1850–1860-luvuilla vaikuttivat kansanterveystyön kehitykseen:
 - tavoitteena korkean kuolleisuuden alentaminen ja sairauksien ehkäisy

Terveyden- ja sosiaalihuollon historiaa (3/4)

- vesi- ja jätehuollon kehittyminen sekä parantunut hygienia ja ravitsemus vähensivät vakavia tartuntatauteja, kuten **tuberkuloosia** ja tuhkarokkoa, ja niistä aiheutuvia kuolemia pysyvästi koko maassa
- terveysvalistuksella edistettiin väestön terveyttä, erityisesti raittiutta, ja ehkäistiin tauteja
- neuvolatoiminnan ja kouluterveydenhuollon käynnistyminen sekä kansakoululaitoksen kehittyminen 1900-luvun alkupuolella vaikuttivat merkittävästi kansalaisten terveydentilan kohentumiseen

Terveysten- ja sosiaalihuollon historiaa (4/4)

- sosiaaliministeriön tärkein tehtävä 1920-luvulla oli kurjuuden torjuminen:
 - vastuualueina olivat lastensuojelu, raittiuden edistäminen sekä köyhistä, irtolaisista ja alkoholisteista huolehtiminen
 - huutolaisjärjestelmästä, jossa orvot, vanhukset ja vaivaiset huutokaupattiin, luovuttiin
 - köyhäinhoitolain (1922) myötä jokaiseen kuntaan oli perustettava köyhäinhoitolautakunta ja kuntien tehtäväksi tuli huolehtia jokaisesta vaikeuksiin joutuneesta, joka ei kyennyt hankkimaan tai saanut tarvitsemaansa elatusta tai hoitoa

Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen aika (1/4)

- sotien jälkeen 1940-luvulta lähtien vallalle tuli uudenlaisen sosiaaliturvan periaate:
 - tavoitteena taata toimeentulon vähimmäistaso kaikille kansalaisille
 - tähtäsi kansan yhtenäisyyden lujittamiseen
- yhteiskunta otti yhä enemmän vastuuta kansalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista:
 - kansaneläkelaki (1937) turvasi kaikille minimieläkkeen
 - lapsilisäjärjestelmä (1948) ja maksuton kouluruokailu olivat merkittäviä sosiaalipoliittisia uudistuksia

Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen aika (2/4)

- varsinaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen alkoi 1950-luvulla:
 - huoltoapulaki (1956) tarjosi ehkäisevää sosiaaliapua varattomien lisäksi myös vähävaraisille
 - lääkärikoulutus laajeni, ja Suomeen rakennettiin kattava sairaalaverkosto
 - kansanterveystyötä ja työterveyshuoltoa kehitettiin
- elintason kohentuessa väestön terveydentila ei enää parantunut vaan monet nykyisistä kansansairauksista, kuten sydän- ja verisuonisairaudet, alkoivat yleistyä

Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen aika (3/4)

- kansanterveystyö kehittyi kansanterveyslain (1972) myötä
 - jokaiseen kuntaan täytyi perustaa terveyskeskus
 - terveystalouden painopiste siirrettiin ehkäisevään terveydenhoitoon ja avohoidon kehittämiseen
 - elinolosuhteiden terveellisyyteen ja turvallisuuteen alettiin kiinnittää aiempaa enemmän huomiota
- terveyskasvatuksella ja -valistuksella sekä lain-
säädannöllä, kuten tupakkalalla (1976), pyrittiin
muuttamaan väestön elämäntapoja terveelliseen
suuntaan

Hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisen aika (4/4)

- terveyspolitiikan painopiste laajeni 1980–1990-luvuilla terveyspalvelujärjestelmän kehittämisen ohella terveyden edistämiseen eri ympäristöissä
 - yhteisöllisyyttä ja yhteisöjen tuen merkitystä sekä voimavarojen vahvistamista alettiin korostaa
- väestön ikääntyminen, huoltosuhteen heikkeneminen ja julkisen talouden menojen kasvu muodostuivat haasteeksi terveydenhuoltojärjestelmälle
- uudempia haasteita ovat mm. väestön kulttuurinen ja etninen moninaistuminen sekä terveyserojen kasvaminen

Sosiaalipalveluiden tavoitteet ja periaatteet (1/2)

- suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin
- kuntien on lain mukaan järjestettävä asukkailleen sosiaalipalveluja tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen
- tavoitteena on sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen, osallisuuden edistäminen, fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja kognitiivisen toimintakyvyn turvaaminen sekä lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen

Sosiaalipalveluiden tavoitteet ja periaatteet (2/2)

- sosiaalipalveluista on oikeus saada apua mm. äkillisistä kriisitilanteista, päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmista sekä muista sairauksista, vammoista ja ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen